

PAPER DETAILS

TITLE: MAHKEME İÇTİHATLARI

AUTHORS: Mahmut BELİK

PAGES: 879-909

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/97261>

DEVLETLER HUKUKU DOKÜMANLARI

Asistan Mahmut R. Belik

HARP ESİRLERİ YARALILAR VE HASTALAR

27 Temmuz 1929 tarihli Cenevre mukavelenameleri

Harp Hukukuna müteallik iki önemli mukavelenamenin tercümesini neşrediyoruz. Bilindiği gibi harp halinin anlaşmalar üzerinde çeşitli tesiri vardır. Harp hali, muharipler arasında evvelce aktedilmiş olan ittifak muahedesi gibi harp hali ile mütenakıs olan anlaşmaları fesheder. Seyrüsefere, edebî, sinai, ticari mülkiyetin himayesine müteallik mukaveleler gibi anlaşmalar harbin sonuna kadar muvakkaten icra edilmez. Bilâkis harp hali için aktedilmiş olan anlaşmalar «mahiyetleri itibarile, ancak harp ile tatbik olunmağa başlarlar. Harp bunların üzerinde menfi değil, müsbet infisah veya tadil ettirici değil, harekete ve tatbika getirici bir tesir yaratır» (1).

İşte tercümesini neşrettiğimiz harp esirlerine ve yaralılara ve hastalara müteallik Cenevre mukavelenameleri bu cümledendir. Bu mukavelenameler hükümlerinin bugün, milyonlarca insan hakkında tatbika gerekmektedir.

Harp halinde bulunan ordulardaki yaralı ve hastaların vaziyeti ilk defa olarak, İtalya harbini müteakıp 22 ağustos 1864 de 10 maddelik Cenevre mukavelenamesi ile tedvin edilmiştir. Hemen bütün devletler bu mukavelenameyi tasdik etmişlerdir. Türkiyenin tasdiki 1865 de vukubulmuştur.

Bu mukavelenamenin boşluklarını tamamlamak üzere Cenevrede yeni bir konferans toplanmış ve 20 ilkteşrin 1868 tarihli proje kabul edilmiştir. Fakat Devletler projeyi tasdik etmemişlerdir.

1864 tarihli mukavelename 6 temmuz 1906 tarihli 33 maddelik Cenevre mukavelenamesi ile tadil edilmiştir. Türkiye Kızılay işaretini kullanmak hakkının muhafazası kaydıla, 1907 de mukavelenameye katılmıştır.

(1) Cemil Bilsel: Devletler Hukuku, üçüncü kitap: Devletler arasında andlaşmalar İst. 1936. 223.

Bu mukaveleler 1929 da yeniden tadil ve ikmal edilmiştir. Tercümesini neşrettiğimiz bu son 27 temmuz 1929 tarihli Cenevre Mukavelenamesi de Türkiye tarafından imza ve tasdik edilmiştir.

Harp esirlerinin vaziyeti ilk defa olarak, tam bir şekilde, 27 temmuz 1929 tarihli harp esirlerine müteallik Cenevre Mukavelenamesile tedvin edilmiştir.

Tercüme için Revue générale de Droit International Public Tome XXXVI-1929 sayfa 595-618 deki Fransızca metinler esas alınmıştır.

Devletler Hukuku şeref ve insaniyet hislerinin mahsulüdür derler. Neşrettiğimiz Mukavelenameler bunun belâğ birer misalidir. Bunlar ıstırap çeken insanlığın acılarını tahfiş için beşeriyetin pozitif Devletler Hukuku alanında ulaşabildiği en yüce mertebelerdir.

HARP ESİRLERİNE EDİLECEK MUAMELE HAKKINDA MUKAVELENAME

(Cenevre 27 temmuz 1929)

BİRİNCİ BAŞLIK

Genel Hükümler

Madde 1 — Yedinci başlık hükümlerine halel gelmemek üzere bu mukavele aşağıda sayılan şahıslara tatbik olunur:

1 — Kara harbi kanun ve adetlerine dair 18 birinciteşrin 1907 tarihli Lahey Mukavelenamesine ek nizamnamenin 1, 2, ve 3 üncü maddeleriyle istihdaf olunan ve düşman tarafından esir edilen bütün şahıslara (1);

(1) Ek Nizamname:

Madde 1 — Harp kanunu, hukuk ve vazifeleri yalnız orduya değil, fakat aşağıdaki şartları toplayan milislere ve gönüllü bölüklerine de tatbik olunur.

- 1° Başlarında maiyetinden mes'ul bir şahsın bulunması;
- 2° Muayyen ve uzaktan tanınması kabil bir işaret bulunması;
- 3° Silâhları açıkça taşımak ve
- 4° Hareketlerinde harp kanun ve örflerine riayet etmek.

Milislerin veya gönüllü teşkillerin orduyu teşkil ettikleri veya orduya mensup oldukları memleketlerde «ordu» tabiri şümulüne dahildirler.

Madde 2 — İşgal edilmiş olmıyan bir ülkenin ahalisi, düşmanın yaklaşması üzerine birinci maddeye uygun olarak teşkilâtlanma zamanını bulamadan, istilâ ordularına karşı savaşmak üzere kendiliğinden silâha sarılırsa, silâhları açıkça taşıdığı ve harp kanun ve örflerine riayet ettiği takdirde muharip olarak tanılacaktır.

Madde 3 — Muharip tarafların silâhlı kuvvetleri muharip ve muharip olmıyanlardan müteşekkıl olabilir. Düşman tarafından esir edildikleri takdirde hepsinin esir muamelesi görmeye hakları vardır.

2 — Muharip tarafların silâhlı kuvvetlerine mensup ve bir deniz veya hava muharebesi harekâtı esnasında düşman tarafından esir edilen bütün şahıslara, esaretin vukuu anındaki hal ve vaziyetin kaçınılmaz surette icab ettirdiği muhalif hareket etme imkânı itirazı kaydıyla mamefih, bu istisnai muhalif hareketler bu Mukavelenamenin esas prensiplerine halel getirmeyecektir; esir edilen şahısların bir üsera kampına ulaştırıldıkları anda nihayet bulacaktır.

Madde 2 — Harp esirleri düşman Devletin hükmü altında olup onları esir eden fertlerin veya kıtaatin hükmü altında değildir.

Haklarında, her zaman, insaniyetle muamele olunacak ve bilhassa, şiddet hareketlerinden ve tahkirlerden ve halkın husumetinden muhafaza olunacaklardır.

Haklarında misilleme tedbirleri alınması yasaktır.

Madde 3 — Harp esirleri, şahıslarına ve haysiyetlerine riayet olunmasına hakları vardır. Kadınlara, cinsiyetlerine lâyık olan bir şekilde ihtimamla muamele olunacaktır.

Esirler, medeni ehliyetlerini tam olarak muhafaza ederler.

Madde 4 — Harp esirlerini elinde tutan Devlet onlara bakmakla mükelleftir.

Harp esirlerini farklı muameleye tâbi tutmak, ancak bundan istifade edenlerin askeri rütbesine, fizik ve ruhi sıhhi vaziyetlerine mesleki istidatlarına veya cinsiyete dayanırsa, meşrudur.

İKİNCİ BAŞLIK

Esir etme

Madde 5 — Her harp esiri, bu hususta sorguya tâbi tutulduğu takdirde, hakiki isim ve rütbesini, veyahut künye numarasını söylemekle mükelleftir.

Bu kaldeye riayet etmediği takdirde, kendi kategorisindeki esirlere verilen avantajlardan hakkında tahdit edilmesine maruz kalabilecektir.

Orduları veya memleketleri hakkında malûmat elde etmek için esirler üzerinde hiç bir tazyik icra edilmeyecektir. Cevap vermeyi reddeden esirler tehdide ve tahkire maruz bırakılmıyacaklar ve her ne suretle olursa olsun izar ve suimuameleye düşer edilmeyeceklerdir.

Şayet bir esir fizik veya akli vaziyetinden dolayı hüviyetini bildirmeye muktedir değilse sıhhiye servisine teslim edilecektir.

Madde 6 — Silâh, beygir, askeri techizat ve askeri evrakdan gayri, zata mahsus bütün melbusat ve eşya, çelik mihver ve gaz maskeleri de dahil, harp esirlerinin yanında kalacaktır.

Esirlerin hâmil oldukları meblâğlar ancak bir subayın emriyle ve miktarları tesbit edildikten sonra alınabilir, mukabilinde bir makbuz verilir. Bu suretle alınan meblâğlar her esirin hesabına kaydedilir. Esirlerin hüviyet varakaları rütbe alâmetleri nişanları ve kıymetli eşyaları alınmayacaktır.

ÜÇÜNCÜ BAŞLIK

Esaret

BÖLÜM: I

Harp esirlerinin sevkleri

Madde 7 — Harp esirleri esir edilişlerinden sonra mümkün olduğu kadar kısa bir zamanda, tehlikeden uzak bulunacak surette savaş mntakasından oldukça uzak mntakada bulunan depolara doğru sevkolunurlar.

Yaraları ve hastalıkları hesabiyle bulundukları yerde kalmalarına nisbetle sevklerinde daha büyük tehlikeye maruz kalabilecek esirler ancak muvakkaten tehlikeli mntakada alıkonulabileceklerdir.

Bir savaş mntakasinda sevklerini bekliyen esirler lüzumsuz yere tehlikede bırakılmıyacaklardır.

Esirlerin yürütülerek sevkleri, yiyecek ve su depolarına ulaşma lüzumu daha uzun merhaleler icap ettirmiyorsa, normal olarak günde ancak 20 kilometrelik merhalelerle yapılacaktır.

Madde 8 — Muharipler, 77 inci maddedeki şekilde teşkil olunan istihbarat kalemleri vasıtasıyla en kısa bir zamanda aldıkları esirleri müteakiben birbirine tebliğle mükelleftirler.

Bununla birlikte, harp esirlerine aileleri tarafından gönderilecek mektupların yazılacağı resmî adresi de müteakiben bildireceklerdir.

İmkân olur olmaz her esir 36 ıncı ve müteakıp maddelerde tâyin edilen şartlar içinde ailesiyle bizzat muhabere edebilecek vaziyette bulundurulmalıdır.

Denizde edilen esirler hususunda bu maddenin hükümlerine limana vusulü müteakıp en kısa bir zamanda riayet olunacaktır.

BÖLÜM II

Harp esirleri kampları

Madde 9 — Harp esirleri, tayin edilen bir hududun dışına çıkmamak şartıyla bir şehir, bir kale veya herhangi bir mevkie konulabileceklerdir. Aynı veçhile etrafı kapalı kamplara da konulabilirler. Elzem bir emniyet veya sıhhat tedbiri olarak ve ancak bu tedbirin alınmasına sebep olan hal ve şartların devamı müddetince hapis veya kışlabent edilebileceklerdir.

Sıhhate muzir veya mutedil mntakalardan gelenler için iklimi vâhim olabilecek mntakalarda esir edilenler, mümkün olduğu kadar kısa bir zamanda daha müsait bir ıklime naklolunacaklardır.

Muharipler, ayrı ırk veya milliyetteki esirleri aynı kampta toplamaktan mümkün olduğu kadar kaçınacaklardır.

Hiç bir esir hangi anda olursa olsun, savaş sahası ateşine maruz kalabileceği bir mntakaya gönderilemeyecektir. Ne de onlardan bazı nokta veya mntakaları mevcudiyetleriyle bombardımandan korumak için istifade edilebilecektir.

Ayırım 1

Kampların tesisi

Madde 10 — Harp esirleri, imkân nisbetinde her türlü ijyen ve temizlik garantisini haiz olan bina veya barakalarda iskân edileceklerdir.

Bu yerler rutubetli olmayacak ve kâfi derecede tenvir ve teshin edilmiş olacaktır. Yangın tehlikesine karşı her türlü tedbir alınmış olacaktır.

Yatakhanelere gelince: mecmu alan, asgarî hava kübû, yatak levazımı ve amenajeman hususlarında şartlar esirleri tutan devletin depo kıtaatının aynısı olacaktır.

Ayırım 2

Harp esirlerinin iâşe ve giyimi

Madde 11 — Harp esirlerinin gıda tayinleri kemmiyet ve keyfiyet itibariyle depo kıtaatına muadil olacaktır.

Bundan başka esirlere, elde etmiş olabilecekleri ilâveleri kendilerinin hazırlaması için imkân verilecektir.

Kâfi miktarda içilebilir su verilecektir. Tütün istimaline müsaade edilecektir. Esirler mutfak işlerinde kullanılabileceklerdir.

Gıdaya müteallik herhangi bir kollektif inzibatî tedbir yasaktır.

Madde 17 — Harp esirlerine, giyim, çamaşır ve ayakkabı esir eden Devlet tarafından verilecektir. Bu eşyanın yenilenmesi ve tamiri muntazaman temin edilmelidir. Bundan başka çalışanlara çalıştıkları işe göre bir iş elbisesi verilmelidir.

Her kampta esirlerin piyasa fiyatıyla yiyecek maddeleri ve ufak tefek eşya alabilecekleri kantinler açılacaktır.

Kantinler tarafından, kamp idaresine temin edilen kârlar esirlerin menfaatine sarfedilecektir.

Ayırım 3

Kamplarda İjyen

Madde 13 — Muharipler kampların temizliğini temin ve salgın hastalıkları önlemek için gereken bütün tedbirleri almağa mecbur tutulacaklardır.

Harp esirleri, gündüz ve gece ijyen kaidelerine uygun olan ve daima temiz tutulan tesisattan istifade edeceklerdir.

Bundan başka ve kamplarda imkân nisbetinde tesis edilecek olan duş ve hamamlara hâlel gelmemek üzere esirlerin temizlik ihtiyaçları için kâfi miktarda su temin edilecektir. Kendilerine, kültür fizik yapmak ve açık havadan istifade etmek imkânı verilecektir.

Madde 14 — Her kampta bir tedavi yeri bulunacaktır, burada ihtiyaçları olan harp esirleri her türlü tedavi bulabileceklerdir. Lüzumu halinde, sâri hastalıklara tutulan hastalara tecrid mahalleri tahsis edilecektir.

Tedavi masrafları, muvakkat protez âletlerinininkiler de dahil olmak üzere esirleri tutan Devlete aittir.

Muharipler, tedavi edilen her esire, talebi üzerine, hastalığının nevini ve devamını ve tedaviyi tesbit eden resmi bir beyanname vermeğe mecbur tutulacaklardır.

Muharipler, kamplarda esir vatandaşlarını tedavi etmek üzere doktor ve hastabakıcıları kamplarda alıkoymak için hususi anlaşma ile birbirlerine müteakabilen cevaz vermeğe mezundurlar.

Ağır bir hastalığa tutulan veya durumu mühim bir cerrahi müdahale icap ettiren esirler, esiri tutan Devlet hesabına bunları tedavi edecek evsafı haiz askeri veya sivil bir teşekküle kabul edilmelidirler.

Madde 15 — Harp esirlerinin asgarî ayda bir defa sıhhi teftişleri yapılacaktır.

Bu teftiş umumî sıhhi vaziyetin ve temizlik durumunun kontrolu ve sâri hastalıkların ve bilhassa tüberkülozun ve zührevî emrazın keşfi hususunda olacaktır.

Ayırım 4

Harp esirlerinin fikrî ve manevî ihtiyaçları

Madde 16 — Harp esirlerini, âyin ve merasimlere iştirak dahil olmak üzere, dinlerinin icrası için, yalnız askeri makamlar tarafından alınan inzibati ve nizami tedbirlere uymak şartıyla her türlü serbesti verilecektir.

Harp esiri rahibe, din ve mezhebi ne olursa olsun, dindaşları arasında ayın icra etmesine müsaade edilecektir.

Madde 17 — Muharipler, harp esirleri tarafından tertip edilen fikrî ve sportif eğlenceleri mümkün olduğu kadar teşvik edeceklerdir.

Ayırım 5

Kampların dahili inzibati

Madde 18 — Harp esirlerine mahsus her kamp bir mesul subayın emrinde bulunacaktır.

Ordularında merî olan talimatlar hükmü mucibince vatandaşlarına karşı icrası gereken harici hürmet tezahürleriyle birlikte harp esirleri esiri bulundukları Devletin bütün subaylarına resmi selâmı ifa ile mukelleftirler.

Harp esiri subaylar, bu Devletin ancak eşit veya daha yüksek rütbeli subaylarını selâmlamağa mecburdurlar.

Madde 19 — Rütbe alâmetleriyle nişanların takılmasına müsaade olunacaktır.

Madde 20 — Talimat, emir, tenbihat ve her türlü tamimler harp esirlerine anlıyacakları bir lisanla tebliğ edilmelidir. Aynı prensip sorgularda da tatbik edilecektir.

Ayrım 6

Subay ve mümasillerine mahsus hususi hükümler

Madde 21 — Muharipler, muadil rütbeli subay ve mümasilleri arasında eşit muamelenin icrasını temin maksadiyle, ordularında mer'î ve müteber olan rütbe ve ünvanları, muhasematın başlangıcında, mütekabilen yekdiğerine tebliğ ile mükellef tutulacaklardır.

Harp esiri subay ve mümasilleri rütbeleri ve ünvanlarının gerektirdiği hürmetle muamele göreceklendir.

Madde 22 — Subay kamplarının hizmetini görmek üzere aynı ordunun harp esiri erlerinden, mümkünse aynı dili konuşan erlerden, subay ve mümasillerinin rütbeleri dikkat nazara alınarak, kâfi miktarda er tahsis edilecektir.

Bunlar, yiyecek ve giyeceklerini esir eden Devletin kendilerine vereceği ücretle temin edeceklerdir. Mutfağın subaylar tarafından idare edilmesi her suretle teşvil edilecektir.

Ayrım 7

Harp esirlerinin nakdi gelirleri

Madde 23 — Muharip Devletler arasında husule gelecek hususi anlaşmalar ve bilhassa 24 üncü maddede de derpiş edilenler mahfuz kalmak üzere harp esiri subay ve mümasilleri esir eden Devletin, bu Devletin ordularındaki muadil rütbeli subayların aldıkları ücreti alacaklardır; ancak bu, hizmet etmiş oldukları Devletin ordularında almağa hakları olduğu mikdarı geçmiyecektir.

Bu ücret, mümkünse ayda bir defa ve lehlerinde de olsa esir eden Devlete tahmil edilen sarfiyat için hiç bir tenzilat yapılmaksızın tam olarak tesviye dilecektir.

Bu tediyeattan tatbik edilecek kambiyo haddi muharipler arasında bir anlaşma ile tesbit edilecektir.

Bir anlaşmaya varılmazsa, muhasematın başlangıcında mer'î olan had tatbik olunacaktır.

Harp esirlerine maaş olarak yapılan bütün tediyeat muhasematın sonunda hizmet etmiş oldukları Devlet tarafından ödenecektir.

Madde 24 — Muharipler muhasematın başlangıcında muhtelif rütbe ve kategorideki harp esirlerinin üzerlerinde bulundurabilecekleri azami nakit para miktarını müşterek bir anlaşma ile tesbit edeceklerdir.

Bir esirden tevkif veya istirdat olunan fazla, veya onun tarafından yatırılan paralar hesabına kaydedilecek ve rızası olmadan başka bir paraya çevrilmeyecektir.

Hesaplara matlup olarak kaydedilen kısım esaretin sonunda harp esirlerine iade olunacaktır.

Esaret esnasında, bu matlupların tamamının veya bir kısmının memleketlerindeki bankalara veya şahıslara gönderilmesi için onlara kolaylıklar gösterilecektir.

Ayrım 8

Harp esirlerinin nakli

Madde 25 — Askeri harekâtın cereyanı gerektirmediği seyahatleri iyileşmelerine zarar verebilecek olan hasta ve yaralı harp esirleri nakledilmeyecektir.

Madde 26 — Harp esirleri, nakilleri halinde, götürülecekleri yerden önceden haberdar edileceklerdir. Zatî eşyalarını, mektuplarını ve namlarına gelmiş olan paketleri götürmelerine müsaade edilecektir.

Eski kamplarına gönderilen mektup ve paketlerin gecikmeksizin ellerine geçmesi için lüzumlu her türlü tedbir alınacaktır.

Nakledilen esirlerin hesaplarına yatırılan meblâğlar yeni mevkilerinin salâhiyetli makamlarına gönderilecektir.

Nakil için yapılan masraflar esir eden Devlete yükletilmiştir.

BÖLÜM III

Harp esirlerinin çalıştırılması

Ayrım I

Umumiyat

Madde 27 — Muharipler, subay ve mümasilleri müstesna olmak üzere, sağlam olan harp esirlerini rütbelerine ve kabiliyetlerine göre işçi olarak kullanabileceklerdir.

Mahaza, subay ve mümasilleri kendilerine uygun olan bir iş istedikleri takdirde bu, imkân nisbetinde kendilerine temin edilecektir.

Harp esiri, küçük subaylar ücret temin eden bir işe sarahaten talip olmadıkça ancak nezaret işlerinde kullanılabileceklerdir.

Muharipler, esaretin devamı müddetince, iş kazasına uğrayan harp esirlerini, esir eden Devletin mevzuatında aynı kategorideki esirlere tatbik edilen hükümlerden istifade ettirmekle mükelleftirler. Esir eden Devletin mevzuatına göre, bahis mevzuu kanunî hükümlerin tatbik olunamayacağı harp esirleri varsa bu Devlet bu kazazedelere nispetli bir tazminat verilmesi için lüzumlu tedbirin alınmasını teşrii uzvuna tavsiye edecektir.

Ayrım 2

İş teşkilâtı

Madde 28 — Esir eden Devlet, hususî şahısların hesabına çalışan harp esirlerinin infak, bakım, ücret ve gündeliklerinin ödenmesi mesuliyetini tamamen deruhte edecektir.

Madde 29 — Hiç bir harp esiri bedenlen müsaait olmadığı işlerde kullanılamıyacaktır.

Madde 30 — Harp esirlerinin günlük iş müddeti iş başına gidip gelme müddeti de dahil, çok fazla olmayacak ve hiç bir zaman o muntakada aynı işte kullanılan sivil işçiler için tayin edileni geçmeyecektir. Esirlerin her birine her hafta ve tercihan pazar günleri 24 saat temadi edecek bir istirahat verilecektir.

Ayırım 3

Yasak İşler

Madde 31 — Harp esirlerinin gördükleri işin doğrudan doğruya harp hareketiyle hiç bir münasebeti olmayacaktır. Hassaten, harp esirlerinin her nevi silâh ve cephane imal ve nakillerinde ve muharebe birliklerine mahsus malzeme naklinde kullanılmaları yasaktır.

Yukarıdaki fıkra hükümlerinin ihlali halinde, harp esirleri emir icrasında veya icrasına başladıktan sonra, vazifeleri 43 üncü ve 44 üncü maddelerde tasrih edilmiş olan mutemet kimseler vasıtasıyla veya bunlar yoksa hâmi Devletin mümessilleri vasıtasıyla taleplerini bildirmeğe mezun olacaklardır.

Madde 32 — Harp esirlerinin gayrı sıhhi ve tehlikeli işlerde kullanılmaları yasaktır.

İnzibati tedbir olarak iş şartlarının ağırlaştırılması yasaktır.

Ayırım 4

İş müfrezeleri

Madde 33 — İş müfrezelerinin rejimi harp esiri kampları şartlarının aynısı olmalıdır, bilhassa iyyen şartları gıda kaza ve hastalık vukuunda bakım, muhabere ve emanetlerin alınması hususunda.

Her iş müfrezesi bir esir kampına bağlı olacaktır. Bu kampın komutanı iş müfrezesinde bu mukavelenin hükümlerine riayet olunmasından mesul olacaktır.

Ayırım 5

Gündelik ücret

Madde 34 — Harp esirleri kampın idaresine, tanzimine ve bakımına ait işler için ücret almayacaklardır.

Başka işlerde kullanılan işçiler, muharipler arasında anlaşmalarla tesbit edilecek olan ücreti almağa hakları olacaktır.

Bu anlaşmalar, kamp idaresinin tevkif edeceği hisseyi harp esirine ait olacak miktarı ve esaret müddetinde bundan ne suretle istifade edileceğini tasrih edecektir.

Böyle anlaşmaların akdine kadar, harp esirleri işlerinin ücreti aşağıdaki düsturlara göre tayin edilecektir:

a — Devlet için yapılan işler, aynı işi yapan milli orduya mensup askerlere tatbik edilen tarifeye göre veya böyle bir tarife yoksa, yapılan işle mütenasip bir tarifeye göre ödenecektir.

b — İşler başka bir âmme idaresi veya hususi bir şahıs hesabına yapılıyorsa, şartları, askeri idare ile mutabık kalınarak tayin olunacaktır.

Esirin matlubunda kalan ücreti esaretin sonunda kendisine verilecektir. Ölüm halinde, diplomatik yol ile müteveffanın varislerine gönderilecektir.

BÖLÜM IV

Harp esirlerinin hariçle olan münasebetleri

Madde 35 — Muharipler, muhasematın başlangıcında bu kısmın hükümlerinin icrası hususunda mutasavver tedbirleri neşir ve ilân edeceklerdir.

Madde 36 — Muhariplerden her biri, muhtelif sınıflardaki harp esirlerinin her ay göndermeğe mezun olacakları mektup ve kartların adedini mukannen zamanlarda tesbit edecekler ve bu adedi diğermuharip tarafa bildireceklerdir. Bu mektup ve kartlar, en kısa yoldan posta ile gönderilecektir. Bunlar, inzibati sebeplerle ne tehir ne de tevkif edilebilecektir.

Her esire, kampa vüsulünden sonra veya hastalığı halinde azamî bir hafta zarfında, ailesini esaretinden ve sıhhatinden haberdar edecek bir kart gönderilmesi imkânı verilecektir. Bahis mevzuu olan kartlar mümkün olan süratle gönderilecek ve hiç bir surette geciktirilmeyecektir.

Umumi kaide olarak harp esirlerinin muhaberatı ana dillerinde yazılacaktır. Muharipler başka dilde de muhabereye müsaade edebilirler.

Madde 37 — Harp esirlerinin iâşe ve giyimlerine müteallik yiyecek erzak ve diğer eşyayı havi posta paketleri münferiden almalarına müsaade edilecektir. Paketler gönderilenlere makbuz mukabilinde teslim edilecektir.

Madde 38 — Doğrudan doğruya veya 77 inci maddede derpiş edilen istihbarat büroları vasıtasıyla, harp esirleri namına gelen veya bunlar tarafından gönderilen mektup, para veya kıymetli evrakla posta paketleri, gerek gönderenin ve gerek gönderilenin memlekette ve gerek mutavassıt memleketlerde her türlü posta ücretinden muaf tutulacaktır.

Bunun gibi, harp esirlerine aynen yapılan teberrü ve yardımlar her türlü duhuliye ve diğer rusumdan ve Devlet tarafından işletilen demiryolları nakliye ücretinden muaf tutulacaktır.

Müstaceliyeti tesbit edildiği takdirde muayyen bedelleri ödeyerek esirlerin telgraf çekmelerine müsaade edilebilecektir.

Madde 39 — Harp esirleri münferiden kitap celbedebileceklerdir, bunlar sansüre tâbi tutulabilecektir.

Hâmi Devletlerin mümessilleri ve resmen tanılan ve müsaade edilen yardım cemiyetleri esirler kampı kütüphanelerine eser ve kitap koleksiyonu gönderebileceklerdir. Bu irsalâtın kütüphaneye verilmesi sansür güçlükleri bahanesiyle geciktirilemez.

Madde 40 — Muhaberatın sansürü en kısa zamanda yapılmalıdır. Bundan başka, posta paketlerinin kontrolü, ihtiva edebilecekleri erzakın muhafazasını temin edecek şekilde ve mümkünse gönderilenin veya onun resmen kabul ettiği mutemet bir kimsenin huzurunda yapılmalıdır.

Askeri veya siyasi mülâhazalarla muharipler tarafından alınan muhaberatin men'i kararları ancak muvakkat mahiyette olabilecektir ve mümkün olduğu kadar kısa sürecektir.

Madde 41 — Muharipler, harp esirlerine gönderilen veya bunlar tarafından imza edilen senet, evrak veya doküman ve hususen vekâletname ve vasiyetnamelerin irsalinde her türlü kolaylığı temin edeceklerdir.

Lüzumu halinde, harp esirleri tarafından verilen imzaların tasdikini temin edecek tedbirler alacaklardır.

BÖLÜM V

Harp esirlerinin mahalli makamlarla münasebetleri

Ayırım 1

Harp esirlerinin esaret rejimi hakkındaki şikâyetleri

Madde 42 — Harp esirleri, emri altında bulundukları askeri makamlara, tâbi tutuldukları esaret rejimi hakkındaki dileklerini bildirmeye salâhiyetleri olacaktır.

Aynı suretle, esaret rejiminden şikâyet ettikleri noktaları bildirmek üzere hâmi Devletler mümessillerine müracaatta salâhiyettardır.

Bunların esassız oldukları tebeyyün etse dahi hiç bir suretle cezayı müstelzim olmayacaktır.

Ayırım 2

Harp esirlerinin mümessilleri

Madde 43 — Harp esiri bulunduğu her mevkide, bunlar, kendilerini askeri makamlar ve hâmi Devletler nezdinde temsil edecek itimatlı kimseleri tayin etmeye mezun olacaklardır.

Bu tayin askeri makamın tasvibine tâbi olacaktır.

Mutemet şahıslar umumun adına gelen irsalâtın alınması ve taksim edilmesi ile mükellef olacaklardır. Bununla birlikte harp esirleri aralarında müşterek bir yardım usulü teşkil etmeye karar verdikleri takdirde bu teşkilât mutemet şahısların vazifeleri içinde bulunacaktır. Keza bunlar, harp esirlerinin 78 inci maddede zikredilen yardım cemiyetleriyle olan münasebetlerini kolaylaştırmak üzere tavassut ve delâlette bulunacaklardır.

Sibay ve mümessilleri kampında en yüksek rütbede en kıdemli olan subay, kamp makamları ile subay ve mümessilleri arasında mutavassıt olarak kabul edilecektir. Bu kamp makamları ile olacak konferanslarda kendisine yardım etmek üzere tercüman sıfatıyla bir subayı tayin edebilecektir.

Madde 44 — Mutemet şahısların işçi olarak kullanıldıkları takdirde harp esiri mümessili sıfatıyla olan faaliyetleri mecburi iş hizmeti hesabına katılacaktır.

Mutemet şahıslara, muhabereleri için, askeri makamlarca ve hâmi Devletçe her türlü kolaylık gösterilecektir. Bu muhabere tahdit edilmeye-

cektir. Esirlerin hiç bir mümessili cereyan eden meselelerden haleflerine haberdar edebilmesi için lüzumlu vakit verilmeden başka bir yere nakil edilemeyecektir.

Ayırım 3

Harp esirleri hakkında cezai müeyyideler

1 — Genel hükümler:

Madde 45 — Harp esirleri, esir eden Devletin ordularında mer'î olan kanun, nizam ve emirlere tâbi olacaklardır.

Her muhalif hareket, haklarında, bu kanun, nizam ve emirlerde der-pis edilmiş olan tedbirlerin alınmasını icabettirecektir.

Mamafih bu faslın hükümleri mahfuz kalacaktır.

Madde 46 — Harp esirleri, esir eden Devletin askerî makamları ve mahkemeleri tarafından milli ordunun askerlerine aynı hâdise için tat-bik edilecek cezalardan başka cezaya çarptırılmıyacaklardır.

İnzibatî bir cezaya çarptırılan harp esiri subay, küçük subay ve erler esir eden Devletin ordularında aynı cezanın aynı rütbedekilere tatbik şeklinden daha az müsait bir muameleye tâbi tutulmıyacaklardır. Bil-cümle cismanî ceza, tâbî ziyadan mahrum mahallerde hapis ve sureti umumiyede herhangi bir şekilde zulüm ve cefa memnudur. Keza ferdi hareketlerden dolayı kollektif cezalar memnudur.

Madde 47 — İnzibata muhalif hareketler ve bilhassa firar teşebbüsü âcilen tesbit edilecek; rütbeli olsun olmasın harp esirleri için ihtiyatî tevkifat asgari hadde indirilecektir.

Bütün hallerde, ihtiyatî hapis müddeti, kendi tabiiyetindeki askerler için kabul edilmişse, hükmolunan adli veya inzibatî cezadan düşürülecektir.

Madde 48 — Harp esirleri, hükmolunan adli veya inzibatî cezayı çek-tikten sonra diğer esirlerden ayrı bir muameleye tâbi tutulamıyacaklar-dır.

Ancak, firar teşebbüsünden dolayı tecziye edilen esirler hususî bir ne-zaret rejimine tâbi tutulabilecekler ancak bu rejim bu mukavelece esir-lere verilen teminattan hiç birinin iptalini ihtiva edemez.

Madde 49 — Hiç bir harp esiri, esir eden Devlet tarafından, rütbesin-den mahrum edilemez.

İnzibatî cezaya çarptırılan esirler rütbelerine mahsus imtiyazlardan mahrum edilemez. Bilhassa, hürriyeti tahdit eden bir cezaya çarptırılan subay ve mümasilleri, tecziye edilmiş küçük subay ve erlerle aynı mahal-le konulmıyacaklardır.

Madde 50 — Ordularına ulaşmadan veya esir eden ordunun işgal ettiği araziyi terkedemeden yakalanan kaçak harp esirleri ancak inzibatî cezalarla tecziye olunabileceklerdir.

Ordularına iltihaka veya esir eden ordunun işgal ettiği araziyi terke muvaffak olan esirler yeniden esir edilse evvelki firarlarından dolayı hiç bir ceza görmeyeceklerdir.

Madde 51 — Hattâ tekerrür olsa dahi, firar teşebbüsü, harp esirinin firarı esnasında şahsa veya mala karşı işlenmiş olduğu suç ve cinayetlerden dolayı mahkemeye verildiği takdirde ağırlatıcı sebep addedilemeyecektir.

Firar teşebbüsünden veya muvaffak olan bir firardan sonra firarının firarına yardım eden arkadaşları bu fiil için ancak bir inzibati cezaya çarptırılabilirler.

Madde 52 — Muharipler, bir harp esiri tarafından işlenen bir kaba-hatin inzibati surette mi veya muhakemece mi tecziyesi lâzümgeleceği meselesinin takdirinde salâhiyetli makamların pek musamahalı davranmalarına itina edeceklerdir.

Bilhassa, firar ve firar teşebbüsüne murtabit fiillerin takdirinde böyle hareket olunacaktır.

Bir esir, bir fiilden veya aynı iddiadan dolayı ancak bir defa tecziye olunabilir.

Madde 53 — Memleketine iade olunmak için gerekli şartları haiz olup ta inzibati bir cezaya çarptırılmış olan hiç bir harp esiri cezasının infazı dolayısıyla alıkonulamaz.

Haklarında cezai takibat yapılan iade olunacak harp esirleri usul muamelelerinin hitamına ve mahkûmiyetleri halinde cezalarının infazına kadar iadedden hariç bırakılabileceklerdir.

Evvelce mahkûm edilip te mahpus bulunanlar hapislerinin sonuna kadar alıkonulabilirler.

Muharipler, evvelki fıkra mucibince iade edilemeyeceklerin listesini yekdiğerine tebliğ edeceklerdir.

II — İnzibati cezalar :

Madde 54 — Bir harp esirine verilebilecek en şiddetli inzibati ceza tevkiftir.

Aynı cezanın müddeti 30 günü geçemez. Bu otuz günlük azami had, karar ânında harp esirinin inzibati bir ceza ile tecziyesi gereken birkaç vak'ası halinde de, bu vak'alar murtabit olsun olmasın, aşılamaz. Hapis müddeti içinde veya hapis müddeti sonunda, bir esir aynı inzibati cezaya çarptırılırsa, cezanın birinin infaz müddeti on gün veya daha fazla ise infazlar arasında 3 günlük bir fasıla olacaktır.

Madde 55 — On birinci maddenin son fıkrasının mevzuunu teşkil eden hüküm mahfuz kalmak şartile, cezaların artırılmasını teşkil etmek üzere esir eden Devletin ordularında kabul edilmiş olan yiyecek tahdidatı, tatbik edilebilir.

Fakat, bu tahdidat, tecziye edilen esirin sıhhi durumu müsait ise, emredilebilir.

Madde 56 — Harp esirleri, inzibati cezaları çekmek üzere hiç bir halde ceza evlerine (ceza evi, tavkifhane lagne...) nakledilemezler.

Inzibati cezaların infaz edileceği mahaller iyyen icaplarına uygun olacaktır.

Tecziye edilen esirlere temizlenebilmeleri için vesait verilecektir. Bu esirlere her gün asgari iki saat hareket yapma veya açık havada bulunma imkânı verilecektir.

Madde 57 — İnzibati cezaya çarptırılan harp esirlerine okuma, yazma, mektup alma ve gönderme müsaadesi verilecektir.

Buna mukabil, paket ve para havalesi gönderilenlere, bunlar cezanın sonunda verilecektir. Dağıtılmıyan paketler bozulabilecek erzakı muhtevi ise bunlar kamp muayenehanesine veya mutfağına verilecektir.

Madde 58 — İnzibati cezaya çarptırılan harp esirleri, istekleri üzerine, gündelik tıbbi muayeneye müracaat edebileceklerdir. Doktorlar tarafından lüzum gösterilirse tedavi edileceklerdir ve icap ederse kampın muayenehanesine veya hastahanesine sevkedileceklerdir.

Madde 59 — Mahkemelerin ve yüksek askeri makamların salâhiyetleri mahfuz kalmak üzere, inzibati cezalar ancak kamp veya müfreze kumandanı sıfatıyla inzibati salâhiyeti olan bir subay veya onun mes'ul vekili subay tarafından verilebilecektir.

III — Adli Takibat :

Madde 60 — Bir harp esiri aleyhine adli takibata girildiği takdirde, esir eden Devlet, mümkün olduğu kadar erken ve daima duruşma tarihinden evvel, bundan hâmi Devletin mümessilini haberdar edecektir.

Bu ihbar aşağıdaki malûmatı ihtiva edecektir.

- a) Esirin medenî hali ve rütbesi,
- b) Meskûn olduğu veya mahpus bulunduğu mahal;
- c) İsnad edilen suç veya suçların mevzuu, tatbik edilecek kanunî mevzuatın zikri ve tasrihi.

Bu ihbarda, dâvayı rüyet edecek mahkemenin duruşma tarihinin ve duruşma mahallinin bildirilmesi mümkün değilse, bu malûmat hâmi Devletin mümessiline mümkün olduğu kadar kısa bir zamanda ve herhalde duruşmadan üç hafta evvel bildirilecektir.

Madde 61 — Hiç bir harp esiri, kendini müdafaa imkânı verilmeden, mahkûm edilemeyecektir.

Hiç bir harp esiri, isnad olunan fiilden mes'ul olduğunu ikrara icbar edilemeyecektir.

Madde 62 — Harp esiri, lüzumlu evsafı haiz olan bir müdafinin yardımından istifade etmek hakkını haiz olacaktır ve lüzum olursa bir tercümana da müracaat edebilecektir.

Bu haktan, esir eden Devlet tarafından duruşmadan önce ve zamanında haberdar edilecektir.

Harp esirinin bir müdafî seçmemesi halinde, hâmi Devlet kendisine bir müdafî tedarik edebilecektir. Esir eden Devlet, müdafaada bulunabilecek salâhiyetli şahısların bir listesini, talebi üzerine hâmi Devlete tevdi edecektir. Hâmi Devletin mümessilleri, duruşmada hazır bulunmak hakkını haiz olacaklardır.

Bu kaidenin tek istisnası duruşmanın, Devletin emniyeti icabı gizli olması halidir. Esir eden Devlet, hâmi Devleti bundan haberdar edecektir.

Madde 63 — Bir harp esiri aleyhine bir hüküm, ancak esir eden Devletin askeri kuvvetlerine mensup şahıslar hakkında hüküm vermeğe salâhiyetli mahkemelerce ve aynı usul dairesinde, verilebilecektir.

Madde 64 — Her harp esiri, aleyhinde sadır olan hükme esir eden Dev-

letin askerî kuvvetlerine mensup olan fertler gibi kanunî yollara müracaat etmek hakkına malik olacaktır.

Madde 65 — Harp esiri aleyhine verilen hükümler derhal hâmi Devlete tebliğ edilecektir.

Madde 66 — Bir harp esiri hakkında ölüm cezası verilirse, suçun mahiyetini ve hal ve şeraitini teferruatla belirten bir tebliğ, en kısa zamanda, esirin ordularında hizmet etmiş olduğu Devlete bildirilmek üzere, hâmi Devletin mümessiline gönderilecektir.

Bu tebliğden en az üç ay geçmeden hüküm infaz edilemeyecektir.

Madde 67 — Hiç bir harp esiri bir mahkûmiyet dolayısıyla veya başka bir sebeple bu mukavelenin 42 inci maddesi hükmünden istifadeden mahrum edilemeyecektir.

BAŞLIK IV

Esaretin Sonu

BÖLÜM I

Doğrudan doğruya memleketlerine iade ve tarafsız memleketlerde barındırma

Madde 68 — Muharipler, ağır hasta ve yaralı harp esirlerini, nakledebilecek vaziyete koyduktan sonra, rütbe ve sayılarına bakmadan, memleketlerine göndermekle mükelleftirler.

Bunun için, en kısa zamanda, muharipler arasında anlaşmalarla, doğrudan doğruya memleketlerine iadeyi icap ettiren malûliyet ve hastalık vak'aları ile, tarafsız memleketlerde barındırılmayı icap ettirebilecek vak'aları tesbit edeceklerdir.

Bu anlaşmaların aktine kadar, muharipler, doküman olarak, bu mukaveleye eklenmiş olan örnek - anlaşmaya müracaat edebileceklerdir.

Madde 69 — Muhasemat başlar başlamaz, muharipler muhtelit tıbbî komisyonlar tayin etmek üzere anlaşacaklardır. Bu komisyonlar, ikisi tarafsız bir memlekete mensup olmak ve biri esir eden Devlet tarafından tayin edilmek üzere üç azadan teşkil edilecektir.

Tarafsız memlekete mensup olan tabiplerden biri başkanlık edecektir.

Bu muhtelit tıbbî komisyonlar hasta ve yaralı esirlerin muayenesini icra edecekler ve haklarında faydalı kararlar alacaklardır.

Bu komisyonların kararları ekseriyetle verilecek ve en kısa zamanda icra olunacaktır.

Madde 70 — Kamp tabipleri tarafından tayin edilmiş olanlardan başka, aşağıdaki harp esirleri doğrudan doğruya memleketlerine iade edilmek veya tarafsız memleketlerde barındırılmak üzere, 69 uncu maddede zikredilen muhtelit tıbbî komisyonların muayenesine tâbi tutulacaklardır.

a) Bu husus için doğrudan doğruya kampın doktoruna edenler;

b) 43 üncü maddede derpiş edilen mutemet *ve 38 in-* *eklerdir.*

dim edilen esirler: bu şahıslar doğrudan doğruya teşebbüse girişecekleri gibi esirlerin talebi üzerine de müracaat edebilirler.

c) Ordularında hizmet etmiş oldukları Devlet tarafından veya Devletce usulüne göre tanınmış ve müsaade edilmiş olan bir yardım cemiyeti tarafından teklif edilecek olan esirler;

Madde 71 — İş kazalarına uğrayan harp esirleri, kasten yaralıları müstesna, memleketlerine iade veya icap ediyorsa tarafsız memleketlerde barındırılmak hususunda aynı hükümlerden istifade edeceklerdir.

Madde 72 — Muharipler, muhasematın devamı müddetince ve insaniyet saikile, uzun bir esaret geçirmiş olan sağlam harp esirlerinin memleketlerine iadeleri veya tarafsız memleketlerde barındırılmaları hususunda anlaşma akdedebileceklerdir.

Madde 73 — Harp esirlerinin memleketlerine iade veya tarafsız bir memlekete nakilleri masrafı, esir eden Devletin hududundan itibaren, bu esirlerin ordularında hizmet etmiş oldukları Devlete ait olacaktır.

Madde 74 — İade olunan esirlerden hiç biri faal bir askeri serviste kullanılamıyacaktır.

BÖLÜM II

Muhasematın sonunda serbest bırakma ve memleketlerine iade

Madde 75 — Muharipler bir mütareke mukavelesi akdettikleri takdirde, prensip olarak, mukavelede harp esirlerinin memleketlerine iadesine müteallik hükümler koymalıdır.

Eğer mukaveleye bu husus hakkında bir hüküm konmamışsa, buna rağmen, muharipler, en kısa bir zamanda, bu husus hakkında müzakereye girişeceklerdir.

Esirlerin memleketlerine iadeleri, herhalde sulhün akdinden sonra en kısa bir zamanda icra olunacaktır.

Bununla beraber, âdi bir cinayet veya cürüm dolayısıyla hakkında takibat yapılan harp esirleri, takibatın nihayetine kadar ve, icabında, cezanın infazının sonuna kadar alakonulabileceklerdir.

Muharipler, aralarında vukubulacak anlaşmalarla, esirleri aramak ve memleketlerine iadelerini temin etmek üzere komisyonlar teşkil edebileceklerdir.

BASLIK V

Harp esirlerinin ölümlerine dair

Madde 76 — Harp esirlerinin vasiyetnameleri, milli orduya mensup olan askerlerin vasiyetnamelerinin tâbi olduğu şartlar dairesinde kabul ve tanzim olunacaktır.

Ölümün tesbitine müteallik evrak hususunda da aynı kaidelere uyulacaktır.

Devletin askeri ölümler, esarete ölen esirlerin itibarla gömülmelerine, mezarların hiyetli mahkemeler tarafından ihtiva etmelerine, hürmet ve hüsnü muhafaza edilme-

Madde 64 — Her harp...

BAŞLIK VI

Harp esirlerine müteallik yardım ve istihbarat büroları

Madde 77 — Muharip Devletlerin her biri, ve memleketlerine muhariplerden kabul etmiş olan tarafsız Devletler, ülkelerinde bulunan harp esirleri hakkında resmî bir istihbarat bürosu teşkil edeceklerdir.

Muharip Devletlerden her biri, orduları tarafından alınan esirleri, alâkadar ailelerin sür'atle haberdar edilmelerini mümkün kılacak hüviyetleri hakkında edinilen malûmatı, ailelerin esirlere mektup yazabilecekleri resmi adreslerle birlikte en kısa bir zamanda, istihbarat bürosuna bildireceklerdir.

Istihbarat bürosu, bütün bu malûmatı müstaceliyetle, bir taraftan hâmi Devletler diğer taraftan 79 uncu maddede tasrih edilen merkez âzası vasıtasile, alâkalı Devlete ulaştıracaktır.

Harp esirleri hakkındaki bütün sorulara cevap vermekle mükellef bulunan istihbarat büroları, harp esirlerinin her biri için bir şahsi fiş tanzim ve günü gününe tutmak için muhtelif salâhiyetli makamlardan göz altı edilmeleri, tebeddülleri, söz üzere serbest bırakılmaları, memleketlere iadeleri, firarları; hastahanede yatmaları; ölümleri ve lüzumlu başka malûmatı alacaktır.

Istihbarat bürosu, bundan başka, memleketlerine iade olunan, söz üzerine serbest bırakılan, kaçan veya ölen esir tarafından bırakılmış olan şahsi eşyayı, kıymetli evrakı, muhaberatı, maaş cüzdanını, hüviyet alâmetini v.s... toplamağa ve alâkalı memlekete göndermeğe mecbur tutulacaktır.

Madde 78 — Memleketleri kanunlarına tevfikân usulüne göre teşekkül etmiş ilan ve mevzuları yardımlara tavassut etme olan, harp esirlerine yardım cemiyetleri, kendileri ve resmen kabul edilmiş olan ajanları için askeri icapların çizdiği hudutlar içinde insani mesallerini muvaffakiyetle başarabilmeleri için, muharip taraflardan her türlü kolaylık görecektir. Bu cemiyetlerin delegelerine askeri makamların verecekleri şahsi bir müsaadeden ve alınacak asayiş ve zabıta tedbirlerine riayet edeceğini, yazı ile, taahhüt etmelerinden sonra kamplarda ve memleketlerine iade olunacak esirlerin menzil yerlerinde yardım dağıtmalarına müsaade olunacaktır.

Madde 79 — Tarafsız bir memlekette, harp esirleri hususunda merkezi bir istihbarat ajansı kurulacaktır. Kızılhaçın enternasyonal komitesi, lüzumlu görürse, böyle bir ajansın tesisini, alâkalı Devletlere teklif edecektir.

Bu ajans, her esir hakkında resmî ve hususî yollardan elde edebileceği bütün malûmatı toplamağa memur edilecektir; bunları, mümkün olan sür'atle, esirlerin asli memleketlerine veya hizmet etmiş oldukları Devlete ulaştıracaklardır.

Bu hükümler, Kızılhaçın enternasyonal komitesinin insani faaliyetlerini tahdit eder gibi tefsir edilmeyecektir.

Madde 80 — İstihbarat büroları, posta ücreti muafiyetinden ve 38 inci maddede yazılı bütün istisnalardan istifade edeceklerdir.

BAŞLIK VII

Mukavelenin bazı sivil zümreye tatbiki

Madde 81 — Gazete muhabir ve muhbirleri, ordu bakkalları, müteahhitler gibi doğrudan doğruya bağlı bulundukları orduları takip eden ve düşmanın eline düşen ve bunun alıkonulmalarında fayda göreceği fertler, takip ettikleri silâhlı kuvvetlerin askeri makamlarına verilmiş müsaadeye malik bulunmaları şartile harp esiri muamelesi görmek hakkını haiz olacaklardır.

BAŞLIK VIII

Mukavelename icrası

BÖLÜM 1

Genel Hükümler

Madde 82 — Bu mukavelename hükümlerine, her ahvalde, Yüksek Âkit Taraflarca riayet olunacaktır.

Harp zamanında, muhاریplerden birinin mukaveleye tarafdar bulunmadığı halde, hükümleri, buna rağmen dahil bulunan muhاریpler arasında mecburiliğini muhafaza edecektir.

Madde 83 — Yüksek Âkit taraflar, harp esirlerine müteallik olup hususi suretle hal etmeği muvafık buldukları meseleler hakkında hususi mukaveleler akdetmek hakkını mahfuz tutarlar.

Yukarıda zikri geçen anlaşmalarda veya sonradan akdedilen anlaşmalarda bulunabilecek olan sarıh aksi taahhütler müstesna veya muhاریp taraflardan biri veya diğeri tarafından, elinde bulunan esirler hakkında aldığı daha müsait tedbirlerde müstesna, harp esirleri, lade işinin nihayetine kadar bu anlaşmanın himayesinden istifade edeceklerdir.

Bu mukavelenin, her tarafca tâtbiğini temin etmek ve yukarıda derpiş edilen hususi mukavelelerin akdini kolaylaştırmak üzere, muhاریpler, muhasematın başlangıcında, harp esirlerinin idaresile mükellef makamların mümessillerinin içtimalarına müsaade edebileceklerdir.

Madde 84 — Bu mukavelenin ve yukarıki maddede derpiş edilen hususi mukavelelerin metinleri imkân nisbetinde harp esirlerini ana dillerinde ve bütün esirlerin müracaat edebilecekleri yerlere asılacaktır.

Asılan metinlere müracaat etmek imkânları olmiyan esirlere bu mukavelelerin metinleri, istekleri üzerine, tebliğ olunacaktır.

Madde 85 — Yüksek Âkit Taraflar., hazır mukavelenin resmî tercümelerini ve bu mukavelenin tatbiki zmnında kabul edecekleri kanun ve nizamname metinlerini, İsviçre Federal Meclisi vasıtasıyla, birbirlerine tebliğ edeceklerdir.

Ayırım 2

Mürakabenin teşkilâtlandırılması

Madde 86 — Yüksek Âkit Taraflar, hazır mukavelenin muntazam su-

rette tatbiki, muhariplerin menfaatlerini korumakla mükellef bulunan hâmi Devletlerin iş birliği imkânlarında bir garanti bulacağını teslim ederler. Bu husus için hâmi Devletler diploması memurlarından başka, kendi tabalarından veya başka tarafsız Devlet tabaasından delegeler tayin edebileceklerdir. Bu delegeler, nezdinde vazife görecekları muharip Devletin tasvip ve kabulüne arz olunacaklardır.

Hâmi Devletlerin mümessilleri veya kabul edilmiş olan delegeleri harp esirlerinin gözaltı edilmiş olan, istisnasız bütün yerlere gitmeye mezun olacaklardır. Esirlerin işgal ettikleri bütün binalara girebilecekler ve bunlarla, kaideten başkasının huzuru olmadan, şahsen veya tercüman vasıtasile görüşebileceklerdir.

Muharipler hâmi Devletin mümessillerinin veya kabul edilmiş olan delegelerinin vazifelerini mümkün olduğu kadar geniş nisbette kolaylaştıracaklardır. Ziyaretlerinden, askeri makamlar haberdar edilecektir.

Muharipler, esirlerin milliyetindeki şahısların da teftiş seyahatlerine iştiraka kabul edilmeleri hususunda aralarında anlaşabileceklerdir.

Madde 87 — Muharipler arasında, bu mukavelenamenin hükümlerinin tatbiki hususunda, anlaşmazlık vukuunda, hâmi Devletler, imkân nisbetinde, ihtilâfın halli için dostça tavassutta bulunmalıdırlar.

Bunun için, hâmi Devletlerden her biri, bilhassa, alâkadar muharip Devletler mümessillerinin, münasip tarafsız bir ülkede, toplanmalarını teklif edebilecektir.

Muharipler, bu hususta kendilerine vaki olan teklifleri nazarı itibara almakla mükellef olacaklardır.

Madde 88 — Yukarıki hükümler, Kızılhaç'ın enternasyonal komitesinin harp esirlerinin himayesi için alâkadar muhariplerin tasvipleriyle sarf edeceği insani faaliyete mâni olmaz.

Ayırım 3

Son hükümler

Madde 89 — 29 temmuz 1899 tarihli veya 18 birinciteşrin 1907 tarihli olsun, kara harbi örf ve âdetlerine müteallik Lahey mukavelenamesiyle bağı olan ve bu mukavelenameye iştirak eden Devletlerin arasındaki münasebetlerde bu mukavelename yukarıda zikri geçen Lahey mukavelenamelerine ekli olan nizamnamenin II inci faslını tamamlayacaktır. Bilâhara, her Yüksek Âkit Taraf için tasdiknamenin tevdiinden altı ay sonra yürürlüğe girecektir.

Madde 90 — Bugünkü tarihi taşıyacak olan hazır mukavele, Cenevrede 1 Temmuz 1929 da açılan konferansta temsil edilmiş olan bütün Devletler adına 1 şubat 1930 za kadar imza edilebilecektir.

Madde 91 — Bu mukavelename mümkün olduğu kadar kısa zamanda tasdik edilecektir. Tasdiknameler Berne'de tevdi olunacaktır.

Her tasdiknamenin tevdiinin bir zaptı tutulacak ve bunun tasdikli bir sureti adlarına Mukavelenin imza edilmiş olduğu veya katılmaları resmen bildirilmiş olan bütün memleketlerin Hükümetlerine tevdi olunacaktır.

Madde 92 — Bu mukavelename, en az iki tasdiknamenin tevdiinden 6 ay sonra yürürlüğe girecektir.

Madde 93 — Yürürlük tarihinden itibaren, bu mukavelename, adlarına bu mukavelename imza edilmemiş bulunan bütün memleketlerin katılmalarına açık bulundurulacaktır.

Madde 94 — Katılmalar, İsviçre Federal Meclisine yazılı olarak bildirilecek ve vüsulleri tarihinden altı ay sonra hüküm ifade edeceklerdir.

İsviçre Federal Meclisi, katılmaları, Mukavelenamenin adlarına imza edilmiş olduğu veya katılmaları bildirilmiş olan bütün memleketlerin Hükümetlerine tebliğ edecektir.

Madde 95 — Harp halı, muharip Devletler tarafından muhasamatın başlangıcından evvel veya sonra tevdi edilmiş olan tasdiknamelere veya resmen bildirilmiş olan katılmalara derhal müessiriyet verecektir. Harp halindeki Devletlerden alınan tasdikname veya katılmalar İsviçre Federal Meclisi tarafından en sür'atli yolla tebliğ edilecektir.

Madde 96 — Yüksek Âkit taraflardan her biri, bu mukaveleyi denonse etmek hakkını haiz olacaktır. Denonse etme yazı ile İsviçre Federal Meclisine bildirildikten ancak bir sene sonra hüküm ifade edecektir. Bu, keyfiyeti bütün Yüksek Âkit Taraf Hükümetlerine tebliğ edecektir.

Denonse etme keyfiyeti ancak yazı ile bildirilmiş olan Yüksek Âkit Taraf için hüküm ifade edecektir.

Bundan başka, denonse etme keyfiyeti, denonse eden Devletin dahil bulunduğu bir harp esnasında hüküm ifade etmiyecektir. Bu halde, mevcut Mukavelename, bir senelik müddeti aşarak, sulhün akdine ve her halde esirlerin iadesi işlerinin sonuna kadar hüküm ifade edecektir.

Madde 97 — Bu mukavelenamenin musaddak bir sureti İsviçre Federal Meclisi delâletile Milletler Cemiyeti arşivine tevdi olunacaktır. Bunun gibi, İsviçre Federal Meclisine resmen bildirilen tasdikler, katılmalar, ve denonse etme keyfiyetleri, onun tarafından Milletler Cemiyetine tebliğ olunacaktır.

Yukarıda ismi geçen murahhaslar bu Mukavelenameyi imza etmişlerdir.

Cenevrede, bin dokuz yüz yirmi dokuz senesi temmuzunun yirmi yedisinde, yalnız bir nüsha olarak tanzim edilmiş olup bu nüsha İsviçre Federal Meclisi arşivlerinde kalacak ve tasdikli suretleri Konferansa davet edilmiş olan bütün memleketlerin Hükümetlerine tevdi edilecektir.

HARP HALİNDEKİ ORDULARDA BULUNAN YARALI VE HASTALARIN VAZİYETLERİNİN İSLÂHİ HAKKINDA CENEVRE MUKAVELENAMESİ

(27 Temmuz 1929)

Ayırım 1

Yaralılar ve Hastalar

Madde 1 — Yaralanacak ve hastalanacak olan askerler ve orduya resmen bağlı diğer şahıslar her hususta himayeye ve hürmete mazhar ola-

caklardır. Bunlara eline düştükleri muharip Devlet tarafından insaniyetle muamele edilecek ve milliyet farkı gözetilmeksizin tedavi olunacaklardır.

Maahaza, yaralı ve hastalardan düşmana terketmek mecburiyetinde kalan muharip taraf, tedavilerine devam olunmak üzere askeri icapların müsaadesi nisbetinde personelinin ve sıhhi levazımının bir kısmını onlarla birlikte bırakacaktır.

Madde 2. — Tedavileri hususunda evvelki maddenin hükmü mahfuz kalmak üzere, bir ordunun, diğer muharibin eline düşen yaralı ve hastaları harp esiri addedilecekler ve esirler hakkındaki Devletler Hukukunun umumî kaideleri bunlara da tatbik olunacaktır.

Madde 3 — Her savaştan sonra, harp meydanını işgal eden taraf, yaralı ve ölüleri aramak ve bunları fena muameleden ve yağmadan korumak üzere tedbir alacaktır.

Hatlar arasında kalmış yaralıların kaldırılmasını mümkün kılmak üzere, hal ve vaziyetin müsaade ettiği her zaman, mevzî bir mütareke veya ateşin muvakkaten kesilmesi kararlaştırılacaktır.

Madde 4 — Muharip taraflar, topladıkları veya buldukları yaralıların, hastaların ve ölülerin isimlerini ve hüviyetlerini tayine yarıyacak olan bilcümle malûmatı en kısa bir zaman içinde mütekabîlen yekdiğerine bildireceklerdir.

Ölüm ilmühaberleri tanzim ve irsal edilecektir.

Aynı zamanda, harp meydanında veya ölülerin üzerinde bulunan zati bilcümle eşyayı ve bilhassa hüviyet plâkasının yarısını — diğer yarısı kadavranın üzerinde kalacaktır — alacaklar ve yekdiğerine göndereceklerdir. Ölülerin definden veya ihratlarından evvel, ölümü tesbit, hüviyetini tayin ve bunlar hakkında malûmat verilebilecek şekilde dikkatli bir muayeneye, mümkünse tıbbî bir muayeneye tâbî tutulmasına itina edeceklerdir.

Bundan başka itibarla gömülmelerine kabirlerine hürmet edilmesine ve daima kolayca bulunabilmelerine dikkat edeceklerdir.

Bu husus için muhasematın başlangıcında, muhtemel mezardan çıkarmaları mümkün kılacak ve kabirlerin müteakıp mevkileri ne olursa olsun, kadavraların hüviyetlerinin tesbitini temin etmek üzere bir kabirler idaresi teşkil olunacaktır.

Muhasematın sonunda, kabirlerin ve kabristanlarında ve diğer yerlerde gömülü ölülerin listelerini yekdiğerine göndereceklerdir.

Madde 5 — Askerî idare, kontrolü altında, orduların yaralı ve hastalarının toplamak ve tedavi etmek üzere ahalinin yardımına da müracaat edebilecektir; bu davete icabet eden şahıslara hususî bir himaye ve bazı kolaylıklar verilecektir.

Ayırım 2

Sıhhiye teşekkülleri ve müesseseleri

Madde 6 — Seyyar sıhhi teşkilât yani hareket halinde ordularla gidecek olanlar ve sıhhiye servisinin sabit müesseseleri muharip tarafından riayete ve himayeye mazhar olacaklardır.

Madde 7 — Sıhhi müesseseleri ve teşekkülleri koruyan himaye, düşmana zarar verecek hareketler ika etmek için kullanılırsa, kalkar.

Madde 8 — Aşağıdaki sayılan hususlar, bir sıhhi müesseseyi veya teşekkülü altıncı maddece temin edilen himayeden mahrum edecek mahiyette addedilmeyecektir:

1) Seyyar müesseseler ve teşekküller personellerinin silâhlı bulunması ve bunları, kendilerinin ve yaralı ve hastaların muhafazasında kullanmaları keyfiyeti,

2) Silâhlı hastabakıcıların mevcut olmamasından dolayı müessese-nin veya teşekkülün bir pike veya nöbetçiler tarafından muhafazası keyfiyeti,

3) Sıhhi müessese veya teşekküllerde, yaralı ve hastalardan alınmış ve henüz alt olduğu servise teslim edilmemiş olan portatif silâhların ve mühimmatın bulunmuş olması keyfiyeti,

4) Müessese veya teşekküllerde, kendisine bağlı olmayan veteriner servisinin personel ve levazımının bulunması keyfiyeti,

Ayırım 3

Personel

Madde 9 — Münhasıran yaralıların ve hastaların tedavisine nakillerine ve kaldırılmalarına ve sıhhi müessese ve teşekküllerin idaresine tahsis edilmiş olan personellerle ordularda bulunan rahipler her ahvalde himayeye ve riayete mazhar olacaklardır. Düşman eline düşecek olurlarsa, harp esiri muamelesi görmeyeceklerdir.

Lüzumu halinde, yaralı ve hastaların tedavisi, nakilleri ve kaldırılmalarında hastabakıcı veya muavin teskereci olmak üzere yetiştirilmiş olan ve bir hüviyet varakası taşıyan askerler, bu hizmetleri ifa ederken esir edildilerse, daimi sıhhiye personeli rejiminden istifade edeceklerdir.

Madde 10 — Hükümetleri tarafından resmen tanılan ve müsaade edilen Gönüllü Yardım Cemiyetleri âzası, aynı vazifede kullanılmak şartıyla ve askeri kanun ve nizamlara tâbi tutulmak kaydıyla — dokuzuncu maddenin birinci fıkrasında beyan olunan personele teşbih edilmiştir.

Yüksek Âkit Taraflardan her biri, ya sulh zamanında, ya muhasematın başlangıcında veya cereyanı anında fakat herhalde bilfiil istihdamdan evvel, kendi mesuliyeti altında, ordularının resmi sıhhiye teşkilâtına yardım etmek üzere mezuniyet verdiği cemiyetlerin isimlerini diğer tarafa resmen tebliğ edecektir.

Madde 11 — Bitaraf bir memleketin teşekkül etmiş bir cemiyeti, ancak kendi hükümetinin muvafakati ve bizzat muharip tarafın müsaadesiyle sıhhi personel ve teşekkülleriyle bir muharip tarafa yardım edebilir.

Yardıma kabul eden muharip, her türlü istifadeden evvel, bunu düşmana resmen tebliğ ile mükellef tutulacaktır.

Madde 12 — Madde 9, 10, 11 de zikredilen şahıslar muhasım tarafın hükmüne düştükten sonra alıkonulamıyacaklardır.

Aksi bir anlaşma olmadıkça, îadeleri için bir yol açılır açılmaz, ve askeri icaplar müsait olduğu takdirde tâbi oldukları muharip tarafa îade olunacaktır.

İadelerine intizaren, muhasım tarafın idaresi altında vazifelerini ifaya devam edeceklerdir. Tercihan tâbi oldukları muharip tarafın yaralı ve hastalarının tedavisine memur edileceklerdir.

Azimetlerinde, kendilerine ait eşya, alât, silâh ve nakil vasıtalarını götüreceklerdir.

Madde 13 — Muharipler, 9, 10, 11 inci maddelerde tâyin olunan personele, iktidarları altında bulundukları müddetçe, kendi ordularındaki muadil personele mahsus infak, iâşe, logeman, tahsisat ve maaşın aynını temin edeceklerdir. Muhasematın hemen başlangıcında, sıhhi personellerin rütbelerinin mukabillerini tayin hususunda anlaşacaklardır.

Ayırım 4

Binalar ve malzeme

Madde 14 — Hangi sınıftan olursa olsun, muhasım tarafın iktidarı altına geçen seyyar sıhhi teşkilât, malzemesini, nakil vasıtalarını ve bunları sevk ve idare eden personelini muhafaza edecektir. Mamafih, salâhiyetli askeri makam bunları, yaralıların ve hastaların tedavisi işlerinde kullanabilecektir. İade, sıhhiye personeli için kararlaştırılmış olan şartlar dahilinde ve imkân nisbetinde aynı zamanda icra edilecektir.

Madde 15 — Ordunun sabit müesseseleri ve levazımı harp kanunlarına tâbi tutulacak fakat yaralı ve hastalara lüzumlu bulundukça başka işlerde kullanılamıyacaktır. Mamafih, hareket halindeki kıtaların kumandanları, mübrem askeri mecburiyet halinde ve evvelce orada tedavi edilen yaralı ve hastaların akıbetlerini emniyet altına aldıktan sonra bunları diledikleri gibi kullanabileceklerdir.

Madde 16 — Mukavele hükümlerinden istifade edebilmeleri kabul edilmiş olan yardım cemiyetlerinin binaları hususi mülk telâkki olunacaktır. Bulunacakları yer neresi olursa olsun bu cemiyetlerin malzemesi de hususi mal sayılacaktır.

Muhariplere, harp kanun ve âdetlerince tanınan istimlak hakkı ancak acele mecburiyet halinde ve yaralı hastaların akıbetleri temin edildikten sonra istimal olunacaktır.

Ayırım 5

Sıhhiye nakliyatı

Madde 17 — Sıhhi tahliyelerde kullanılmak üzere tertiplenmiş olan ve münferiden veya kafiye halinde seyrüsefer eden arabalara, aşağıdaki ahkâm müstesna, seyyar sıhhi teşkiller gibi muamele edilecektir: Komvoy halinde veya münferiden giden sıhhiye arabalarını gören muharip taraf, askeri icaplar emrediyorsa, her hal ve vaziyette orada bulunan hasta ve

yaralılarla meşgul olmayı üzerine alarak onları durdurabilir, komvoyu dağıtabilir.

Ancak bulundukları muntakada ve sırf sıhhi ihtiyaçlarda kullanılabilirlerdir. Mahalli vazifeleri ikmâl edildikten sonra bu arabalar 14 üncü maddede tayin edilen şekilde iade edilmelidirler.

Nakliyatda kullanılan ve bunu gösteren muntazam evrakı hâmil olan askeri personel, 12 inci maddede sıhhiye personelleri için tesbit edilen şartlar dairesinde ve 18 inci maddenin 6 ncı fıkrası hükmü mahfuz kalmak üzere iade olunacaklardır.

Ordunun sıhhiye servisine bağlı, ve hassaten tahliye işleri için teşkil olunmuş bütün nakil vasıtaları ve bu vasıtaların ammenajeman malzemesi 4 üncü faslın hükümleri icabı iade olunacaktır. Sivil personel ve el-konmalardan elde edilen bütün nakil vasıtaları Devletler Hukukunun umumî kaidelerine tâbi tutulacaktır.

Madde 18 — Sıhhiye nakil vasıtası olarak kullanılan uçaklar, munhasıran hastaların ve yaralıların tahliyesine, sıhhi personel ve malzemenin nakillerine tahsis edilmiş oldukları müddetçe mukavelenin himayesinden istifade edeceklerdir.

Beyaza boyanacaklar, ve alt ve üst alanlarında milli renklerin yanında, 19 uncu maddede tayin edilmiş olan işaretleri taşıyacaklardır.

Mahsus ve sarıh izin müstesna ateş hattının ve büyük tıbbi ayırma merkezleri önlerinde bulunan muntakaların ve umumen bütün düşman arazisinin veya düşman tarafından işgal edilmiş arazinin üstünden uçmak menedilecektir. Sıhhiye uçakları, verilecek her inme emrine icabet edeceklerdir. Düşman arazisi veya düşman tarafından işgal edilmiş araziye böyle emir ile veya mecburi bir inişte, yaralı ve hastalarda sıhhiye personeli ve malzemesi uçak ile birlikte bu mukavelenin hükümlerinden istifade edecektir. Esir edilen pilot, makinist ve telsizciler (T. S. F.) munhasematın sonuna kadar yalnız sıhhiye servisinde kullanılmaları şartıyla iade olunacaklardır.

Ayırım 6

Ayırıcı işaretler

Madde 19 — İsviçreye karşı bir hürmet nişanesi olmak üzere, federal renklerin aksi ile husule gelmiş olan beyaz zemin üzerine kırmızı haçtan müteşekkıl arma orduların sıhhiye servisinin işareti ve farik alâmeti olarak ipka edilmiştir.

Mahaza ötedenberi ayırıcı alâmet olarak kırmızıhaç yerine beyaz zemin üzerine kırmızıya veya hut arslan ve güneşi kullanan memleketler için bu armalar da bu mukavelenin anlamında kabul olunmuştur.

Madde 20 — Alâmet, salâhiyettar askeri makamın müsaadesiyle bayraklar, kol bağı, ve sıhhiye servisine ait bütün malzeme üzerinde bulunacaktır.

Madde 21 — 9 uncu maddenin birinci fıkrasıyla 10 uncu ve 11 inci maddeler hükmünce himaye edilen personel, bir askeri makam tarafın-

Federal Meclisi vasıtasıyla en geç bu mukavelenamenin tasdik tarihinden itibaren 5 sene içinde yekdiğerine tebliğ edeceklerdir.

Madde 30 — Bir muharibin talebi üzerine mukavelenin her türlü ihlâl iddiası meselesi hakkında alâkadar tarafların arasında tesbit edilecek usul dairesinde bir tahkikat açılacaktır. İhlâl sabit olduğu takdirde, muharipler buna nihayet verecekler ve sür'atle bu hareketi cezalandıracaklardır.

Son hükümler

Madde 31 — Bugünkü tarihi taşıyacak olan bu mukavelename 1 temmuz 1929 da Genevrede açılan konferansta temsil olunan bütün memleketler ve bu konferansta temsil edilmiş olmayıp 1864 veya 1906 Genevre mukavelenamelerine iştirak etmiş memleketler namına 1 şubat 1930 a kadar imza olunabilecektir.

Madde 32 — Bu mukavele mümkün olduğu kadar kısa bir zamanda tasdik edilecektir.

Tasdiknameler Berne'de teati edilecektir.

Her tasdiknamenin tevdiinde bir zabıtname tanzim olunacak ve bunun musaddak bir sureti İsviçre Federal meclisi tarafından mukavelenameyi namlarına imza ettiren veya katılmalarını bildiren bütün memleketler hükümetlerine tevdi olunacaktır.

Madde 33 — Bu mukavele, en az iki tasdiknamenin tevdiinden 6 ay sonra yürürlüğe girecektir.

Bilâhara, her Yüksek Âkit hakkında tasdiklerin tevdi tarihinden 6 ay sonra yürürlüğe girecektir.

Madde 34 — Bu mukavele Yüksek Âkit Taraflar arasındaki münasebetlerde 22 Ağustos 1864 ve 6 temmuz 1906 mukavelelerinin yerlerine kaim olacaktır.

Madde 35 — Bu mukavele yürürlük tarihinden itibaren, mezkûr mukaveleleri imza etmemiş olan memleketlerin katılmalarına açık bulunacaktır.

Madde 36 — Katılmalar, İsviçre Federal Meclisine yazılı olarak bildirilecek ve vüsul tarihinden 6 ay sonra hüküm icra edilecektir. İsviçre Federal Meclisi katılmaları mukaveleyi imza eden veya katılmalarını bildirmiş olan bütün memleketlerin hükümetlerine tebliğ edecektir.

Madde 37 — Harp halî, muhasemattan evvel veya başlangıcında muharip Devletler tarafından tevdi edilen tasdiknamelere veya tebliğ edilen katımlara derhal müesseriyet bahşedecektir. Harp halindeki Devletlerden alınan tasdikname veya katılmaların tebliği en kısa yolla İsviçre Federal meclisi tarafından icra olunacaktır.

Madde 38 — Yüksek Âkit Taraflardan her biri bu mukavelenameyi denonse etmekte muhtar olacaktır. Denonsiyasyon, keyfiyeti yazılı olarak İsviçre Federal Meclisine tebliğden bir sene sonra hüküm ifade edecektir. Bu hükümet bu tebligatı bütün Yüksek Âkit Taraf hükümetlere ulaştıracaklardır.

Denonsiyasyon ancak bunu tebliğ etmiş olan Yüksek Âkit hakkında

hüküm ifade edecektir. Bundan başka bu denonsiyasyon, denonse eden Devletin dahil bulunduğu bir harp içinde hüküm ifade etmiyecektir. Bu halde, bu mukavele, bir senelik müddetin hitamından sonra sulhün akdine kadar hüküm ifade etmekte devam edecektir.

Madde 39 — Bu mukavelenamenin tasdikli bir sureti, İsviçre Federal hükümeti meclisi vasıtasıyla Milletler Cemiyeti arşivlerine tevdi olunacaktır. Bunun gibi, İsviçre Federal Meclisine tebliğ edilen tasdikler katılmalar ve denonsiyasyonlar bu Meclis tarafından Milletler Cemiyetine tebliğ olunacaktır.

Yukarıda isimleri geçen murahhaslar bu mukaveleyi imzalamışlardır.

İşbu mukavelename 1929 senesi temmuzunun yirmi yedisinde Cenevrede yalnız bir nüsha olarak tanzim edilmiş olup bu nüsha İsviçre Federal arşivlerinde kalacak ve musaddak birer sureti konferansa davet edilen bütün memleketler hükümetlerine tevdi edilecektir.

Harp esirlerine edilecek muameleye müteallik 27 temmuz 1929
tarihli Mukaveleye Ek

Harp esirlerinin sihhî sebeplerden dolayı doğrudan doğruya mem-
leketlerine iadeye ve tarafsız memlekette barındırmaya dair
ÖRNEK - ANLASMA

1 — Doğrudan doğruya memleketlerine iade etmek ve tarafsız mem-
lekette barındırmak için direktif prensipler:

*A — Doğrudan doğruya memleketlerine iade için
direktif prensipler*

Doğrudan doğruya memleketlerine iade edilecekler:

1° — Tıbbî görüşlere nazaran, bir sene zarfında iyi olmaları imkânı bulunmayan ve umumî ahvalleri tedaviyi icap ettiren ve ruhi ve bedeni kabiliyetleri ehemmiyetli surette eksilmiş olan hasta ve yaralılar.

2° — Ruhi veya bedeni kabiliyetleri önemli derecede eksilmiş olan gayri kabili şifa hasta ve yaralılar.

3° — Şifa bulmuş olup bedeni ve ruhi kabiliyetleri önemli derecede azalmış olan hasta ve yaralılar.

*B — Tarafsız memlekete barındırılmak için
direktif prensipler*

Barındırılacak olanlar:

1° — Bir sene içinde şifa bulmaları muhtemel olan hasta ve yaralılar, eğer, asıl esaretleri uzatılmıyarak, hasta ve yaralıların tarafsız memlekette bulunan imkânlardan istifadeleri temin edildiği takdirde şifaları daha emin ve daha çabuk görünüyorsa.

2° — Tıbbî görüşlere nazaran, ruhi ve bedeni durumları esarete al-
konmaları dolayısıyla ciddi surette tehlikeye gireceği anlaşılan ve buna

mukabil tarafsız bir memlekette barındırıldıkları halde bu tehlikeden korunabilmeleri muhtemel olan harp esirleri.

C — Tarafsız memlekette barındırılmış olanların memleketlerine iadeleri hakkında direktif prensipler.

Aşağıdaki zümrelere dahil bulunan tarafsız memlekette barındırılmış harp esirleri memleketlerine iade olunur.

1° — Sıhhi durumları, sıhhi sebeplerden dolayı memleketlerine iade olunacakların zümresine girmelerini icap ettirecek vaziyette olan veya olacak olanlar.

2° — Ruhi veya bedeni kabiliyetleri önemli derecede azalmış görünen iyileşmiş hastalar.

II — Doğrudan doğruya memleketlerine iade olunmak veya tarafsız memlekette barındırılmak için hususi prensipler:

A — Memleketlerine iade için hususi prensipler

İade olunacaklar:

1° — Uzvi âfetler dolayısıyla aşağıdaki vazifevi veya esaslı tegayyüratı arzeden harp esirleri; kol veya bacak kaybı, felç, mafsalsal veya başka tagayyürat, malûliyet: asgari bir ayağın veya bir elin, veya bir ayağın veya bir elin kaybedilmesine muadil derecede.

2° — Sıhhi durumları kendilerini, bir sene içinde şifa bulmaları tıbben varit görünmiyen malûl haline koyan harp yaralı ve malûlleri.

3° — Sıhhi durumları kendilerini, bir sene içinde iyileşmeleri, tıbben beklenmiyecek kadar malûl addettirecek derecede olan bütün hastalar.

Bu zümreye bilhassa şunlar dahildir:

a — Tarafsız memlekette tedavi ile şifa bulması veya salah ihtimali tıbben görünmiyen, herhangi bir uzvun müterakki tüberkülozu.

b — Teneffüs organlarının, tüberkülozlarına gayri kabili şifa âfetleri (bilhassa bronşitli veya bronşitsiz ileri derecede akciğer emphyse'i, dilatasyon bronşit, vahim astma, gazlerle zehirlenme gibi).

c — Müzmin vahim devran organları âfetleri (meselâ: kompensasyon bozukluğuna müncer olabilecek valvula (devran) âfetleri, mokardiyonun, perikardiyonun ve damarların nisbeten vahim âfetleri hususen büyük damarın ameliyatı kabil olmıyan anevrozmalari v.s...).

d — Müzmin, vahim hazım organları âfetleri.

e — Tenasül ve bevil organlarının vahim ve müzmin âfetleri: meselâ, bilhassa tam ârazı ile meydana çıkan müzmin nefritler, hassaten kalp ve eviye tegayyüratı ile müterafık olduğu takdirde. Keza pielit ve müzmin sistitler v.s...).

f — Merkezi ve muhiti sinir cümlesinin müzmin vahim hastalıkları: Bilhassa neurasthénie, vahim isteri, kat'i şar'a vak'aları, vahim Hasedow gibi v.s...).

g — Her iki gözün körlüğü veya tashihe rağmen diğer gözün görme derecesi birin altında olduğu takdirde bir gözün körlüğü; görme derece-

sinin azalması; tashihe rağmen hiç olmazsa bir gözün görme derecesinin $\frac{1}{2}$ na çıkarmaya imkân olmıyan vak'alarda. Bu zümreye giren diğer göz âfetleri (glokon, iritis, koroidites v.s...).

h — Her iki kulağın tam sağırılığı veya bir kulağın tam sağırılığı öteki kulağın tabii konuşmayı bir metreden duyamadığı takdirde.

i — Kat'i akıl teşevvüşatı.

k — Madenle veya diğer sebeplerle vahim müzmin tesemmümler (kursun tesemmümü, civa tesemmümü, morfin, kokain, alkol tesemmümü, gazlerle tesemmüm v.s...).

l — Hareket organlarının müzmin âfetleri (arbit deforman, seriri tagayyurat, sezilen rumatizma) vahim olmak şartile.

m — Habis urlar, nisbeten hafif ve hastanın hayatını tehlikeye sokmayacak şekilde ameliyatları kabil olmadığı takdirde.

n — Uzvi tagayyuratla müterafık: Sıtma vak'aları (ehemmiyetli derecede müzmin karaciğer, dalak büyümesi çok zayıflaması v.s...).

o — Vahim müzmin cilt âfetleri: Bünyeleri tarafsız memlekette barındırılmalarını tibben icap ettirmiyorsa.

p — Vahim vitaminsizlik (beri-beri, pellagra, müzmin skorbit).

B — Barındırılmak için hususi prensipler

Aşağıdaki hastalıklara tutulan esirler barındırılmalıdır:

1° — Tarafsız memleketlerde tatbik edilebilen tedavi ile (irtifa sanatoryom tedavisi v.s...) kabili şifa veya hiç olmazsa ehemmiyetli derecede salâh göstermesi tibben mümkün görülen herhangi bir uzvun her şekilde tüberkülozu.

2° — Teneffüs, devran, hazım, tenasül-bevil, asabi organların; havas organlarının; hareket cihazının ve cildin tedaviyi icap ettiren hastalıkları — doğrudan doğruya memleketlerine iadeyi mucip veya tamamen şifa bulabilecek hat hastalıklardan olmamaları şartile. — Bu paragrafta derpiş edilen hastalıklar tarafsız memlekette tatbiki mümkün olan tedavi usulleri sayesinde, esarete tedavi edilmesine nisbetle hakikaten daha iyi şifa imkânı olan hastalıklardır.

Burada, sebebi harp veya esaret hâdisesi olan bilhassa asabi teşevvüşatı nazarı itibara almak icap eder, meselâ harp esirlerinin psikasteri veya buna benzer halleri gibi.

Bu gibi vak'alar iyice anlaşıldıktan sonra eğer bünye itibariyle vak'anın vahametinden dolayı doğrudan doğruya memleketlerine iadeyi icap ettirmiyorsa, barındırılmalıdırlar.

Tarafsız memlekette barındırılmalarına rağmen üç ay zarfında iyi olmıyan veya sonra bariz salâh ârazı göstermiyen harp esirlerinin spekoseni vak'alarında memleketlerine iade icap eder.

3° — Esarete nazaran tarafsız memlekette barındırılmaları daha iyi tedavi edilmeleri kabil olan yaralar ve bereler, doğrudan doğruya memleketlerine iadeyi mucip veya ehemmiyetsiz olmamak şartile.

dan verilmiş ve pullanmış ve ayırıcı alâmeti taşıyan bir kol bağı sol kollarına takataklardır. 9 uncu maddenin 1 inci ve 2 inci fıkrasındaki personel ya askerlik tezkerelerine verilecek bir meşruhattan veya hususî bir vesikadan ibaret bir hüviyet varakasını hâmil bulunacaklardır. 10 uncu ve 11 inci maddelerde bahis mevzuu olan ve askeri elbise taşımayan şahıslara salâhiyettar makam tarafından sıhhiye servisine bağlı bulundukları sıfatlarını tasdik eden fotoğraflı bir hüviyet varakası verilecektir. Hüviyet varakaları her orduda yeknasak ve aynı şekilde olacaktır. Hiç bir ahvalde, sıhhiye personeli, alâmetlerinden ve kendilerine mahsus hüviyet vesikalarından mahrum edilemeyeceklerdir. Kaybettikleri halde bir 2 inci nüsha almaya hakları olacaktır.

Madde 22 — Bu mukavelenamenin ayırt edici bayrağı ancak masumiyetlerinin emrettiği sıhhi müessese ve teşekküller üzerine ve askeri makamların izniyle çekilebilir. Sabit müesseseler üzerine, müessesenin bağlı bulunduğu muharip tarafın bayrağıyla birlikte çekilmelidir. Seyyar teşkiller üzerinde arzu edilirse bayrak da birlikte çekilir. Mahaza düşman eline düşen sıhhiye teşekkülleri bu vaziyette kaldıkları müddetçe yalnız mukavelenin bayrağını taşıyabileceklerdir. Muharip taraflar, askeri icapların müsaadesi nisbetinde ve her türlü saldırmayı bertaraf etmek gayesiyle sıhhi teşekkül ve müesseseleri ayırt eden alâmetleri düşmanın kara, deniz ve hava kuvvetleri tarafından sarîh surette görünebilmeleri için lüzumlu tedbiri alacaklardır.

Madde 23 — Tarafsız memleketlerin, 11 inci maddeye göre hizmet görmek üzere mezuniyet almış olan sıhhiye teşekkülleri mukavelename bayrağıyla birlikte hizmetinde bulundukları muharibin millî bayrağını çekmelidirler.

Bir muharip tarafın hizmetinde bulundukça aynı zamanda kendi millî bayraklarını çekmeğe hakları olacaktır.

Yukarıki maddenin 2 inci fıkrası bunlara da tatbik olunacaktır.

Madde 24 — Beyaz zemin üzerine kızılhaç alâmeti ve kızılhaç veya Genevre haçı kelimeleri sulh zamanında olsun harp zamanında olsun ancak mukavelename ile himaye edilmiş olan sıhhiye teşekkül ve müesseselerinin personel ve malzemesini himâye ve tayin etmek için kullanabilecektir. Keza, onları kullanan memleketler için 19 uncu maddenin 2 inci fıkrasında bahis mevzuu olan alâmetler hususunda da böyle olacaktır.

Bundan başka 10 uncu maddede tayin edilen gönüllü yardım cemiyetleri, millî mevzuatlarına tevfiқан sulh zamanında insanî faaliyetlerinde ayırıcı alâmeti kullanabileceklerdir.

İstisnâî bir surette ve millî kızılhaç (kızılay - kızıl arslan ve güneş) cemiyetlerinin sarîh izniyle, münhasıran yaralı ve hastaların meccanî tedavilerine mahsus sıhhiye mevkilerinin yerlerini tesbit için, sulh zamanında mukavelenamenin alâmetinden istifade edilebilecektir.

Ayırım 7

Mukavelenamenin tatbik ve icrası

Madde 25 — Bu mukavelenamenin hükümlerine Yüksek Âkit Taraflarca, her türlü ahvalde riayet olunacaktır.

Harp halinde, muhariplerden biri mukavelename ile bağlı değilse, buna rağmen mukavelename hükümleri ona dahil bulunan bütün muharipler arasında mecburi kalacaktır.

Madde 26 — Muharip ordular komutanları, evvelki maddelerin icrasını ve mukavelenamenin derpiş etmediği vaziyetlerin hallini hükümetlerinin talimatı dairesinde ve mukavelenamenin umumî esaslarına uygun surette temin edeceklerdir.

Madde 27 — Yüksek Âkit Taraflar, ordularına ve bilhassa himaye olunan personellerine, mukavelenamenin hükümlerini öğretmek ve bunları halkların ittilâlarına arz etmek için lüzumlu tedbirleri alacaklardır.

Ayırım 8

Suiistimâllerin ve suçların cezalandırılması

Madde 28 — Halihazır mevzuatları kâfi olmıyan Yüksek Âkit Taraf hükümetleri aşağıdaki ahvalın her zaman men'i için lüzumlu tedbiri alacaklar veya teşrii meclislerine teklif edeceklerdir.

a) Bu mukavele hükmü mucibince salâhiyettar olanlardan başka fertler ve cemiyetler tarafından kızılhaç veya Genevre haçı ismi ve alâmeti ve bunun gibi, bir taklit teşkil edecek olan herhangi bir işaret ve isim, bu istimal ister bir ticari maksatla ister herhangi bir maksatla olmuş olsun,

b) İsviçreye bir hürmet nişanesi olmak üzere, federal renklerin yerleri değiştirilerek kabulü sebebiyle, hususî şahıslar veya cemiyetler tarafından, İsviçre konfederasyon armasının taklitlerinin fabrika veya ticaret markası olarak veya bu markaların bir unsuru olarak, ister ticari dürüstlüğe aykırı bir maksat için ister İsviçre milli hislerini rencide edecek şekilde olsun, kullanılması.

Yukarıda (a) harfi altında derpiş edilen kızılhaç veya Genevre haçı alâmetinin veya isminin taklidini tesbit edecek surette isim ve işaret kullanılması yasağıyla (b) harfi altında derpiş edilen İsviçre konfederasyon armasının veya taklidini teşkil edecek alâmetlerin kullanılması yasağı her memleket kanunlarının tayin ettiği müddetten itibaren ve en geç bu mukavelenin yürürlüğe girişinden 5 sene sonra hüküm ifade edecektir.

Bu yürürlüğe girişten sonra artık bu yasaklara mugayir bir fabrika veya ticaret markası kullanmak caiz değildir.

Madde 29 — Yüksek Âkit Taraflar hükümetleri ceza kanunlarının kıfayetsizliği halinde harp zamanında bu mukavelenin hükümlerine mugayir bilcümle harekâtı men için lüzumlu tedbiri alacaklar veya teşrii meclislerine teklif edeceklerdir. Bu tecziyeye müteallik ahkâmı İsviçre

4° — Tamamen tebeyyün etmiş ve uzvi tagayyürat arzetmiyen bütün sıtma vak'aları dalagın, karaciğerin müzmin büyümesi, zayıflaası v.s.) eğer tarafsız memlekette ikamet tam şifa ihtimalleri bahsediyorsa.

5° — Tarafsız memlekette şifa ihtimali bulunan bütün tesemmüm vak'aları (hususile gazla, madenle, alkaloidlerle).

Barındırmadan hariç tutulanlar:

1° — Katiyetle tesbit olunan bütün ruhi âfetler.

2° — Bütün uzvi veya vazifevi gayrı kabili şifa sınır hastalıkları (bu iki zümreye dahil olanları doğrudan doğruya memleketlerine iade olunurlar).

3° — Müzmin vahim alkol tesemmümü.

4° — Sirayet derecesinde bulunan bütün sâri hastalıklar (hâd intani hastalıklar, birinci ve ikinci devre frengi, trahom, lepra v.s...).

III — Umumi Mülâhazalar

Yukarıda tesbit edilen şartlar, umumiyet itibarile, mümkün olduğu kadar geniş bir zihniyetle tefsir ve tatbik edilmelidir.

Bu geniş tefsir bilhassa harp ve esaret hâdiselerinden meydana gelmiş olan asabi veya ruhi hallere (harp esirlerinin psikosterisi) ve her derecedeki tüberküloz vak'alarına tatbik edilmelidir.

Kamp tabiplerinin ve muhtelit tıbbi komisyonların, II numara altında zikredilen misaller içinde bulunmayan bir sürü vak'alar karşısında kalacakları tabiidir. Yukarıda zikredilen misaller ancak tipik misal olarak verilmiştir. Buna benzer ve cerrahi tagayyüratı alâkadar eder bir cetvel tanzim edilmemiştir, zira, tabiyetleri itibarile sarih vak'alar bertaraf (amputation) hususi tiplerin bir listesini tanzim etmek güçtür; tecrübe, hususi vak'aların tesbitinin pratikte mahzursuz olmadığını göstermiştir.

Zikredilen misallere tamamen uymıyan bütün vak'aları yukarıdaki direktif prensiplerinin ruhundan mülhem olarak halletmelidir.